

ТОЯЖКА-ПЕРДАШКА

Превод от чешки: Георги Карагъзов, 1956

chitanka.info

Имало едно време един дървар, който имал трима сина. Той ходел в гората да сече дърва и да събира смола и така си изкарвал хляба. Когато синовете му пораснали, повикал ги и им казал:

— Момчета, трябва да тръгнете по света да научите някакъв занаят. Ти, Франто, си най-голям, ще тръгнеш пръв.

Майка му му опекла баница и голяма кръгла пита, та дълго да пътува и надалече да отиде. Франта се разделил с родителите и тръгнал да си търси работа.

Вървял, вървял и стигнал най-после до една голяма гора — толкова голяма, че краят ѝ не се виждал. Бродил из нея, докато навалила нощ и Франта не знаел накъде да отиде в тъмнината. Тогава решил да се качи на едно дърво и да се огледа наоколо дали няма да види някаква светлина. Озъртал се на всички страни и наистина видял, че на изток нещо свети. Слязъл бързо, тръгнал в тая посока и скоро стигнал до една къщичка. Влязъл вътре и видял, че в стаята седи една баба и прави магии. Тя веднага го посрещнала с думите:

— Добре дошъл, Франто, какво те носи насам?

— Работа търся. Тате ме изпрати по света да науча някакъв занаят.

— Щом е така, аз ще те взема на служба, но трябва да слушаш.

Франта с радост ѝ обещал. Бабата му дала добре да се нахрани и после му показала неговата стаичка. Сутринта го завела в една друга стая, пълна с книги, и му рекла:

— Една година ще пазиш и ще тупаш тия книги, но да не вземеш да четеш от тях! Щом прочетеш нещо, веднага ще позная и ще те изгоня.

„Защо ми е да чета?“ — мислел си Франта и служел на бабата прилежно. Всеки ден чистел и тупал книгите и докато усети — годината изминала. Дошла тогава при него бабата и му казала:

— Ти си изслужи годината, трябва да те възнаградя. Взemi това агне, то е чудотворно. Кажеш ли му: „Агънце, отърси се!“, ще се отърси и ще имаш, колкото щещ, жълтици.

Франта благодарил на бабата, вързал агнето с една връв и тръгнал. Като повървял малко, сетил се да изпита агнето и казал: „Агънце, отърси се!“

Агнето се отърсило и веднага около него се натрупала цяла купчинка жълтици. Франта бил доволен, че ще зарадва баща си.

Мислел си: „Като се върна в къщи, вече няма да го оставя да сече дърва. Ще си купим хубава къща и всички ще живеем добре до края на живота си.“ После събрал жълтиците и продължил пътя си, докато привечер стигнал в едно село. Понеже имал много пари, упътил се право към кръчмата. Поръчал си хубава вечеря и попитал дали може да пренощува.

— Може, разбира се — отговорила кръчмарката.

— Имам и едно агне, гледайте го добре, само не му казвайте: „Агънце, отърси се!“

Ала не бивало да казва това. Щом се нахранил и легнал да спи, хитрата кръчмарка си помислила: „Защо да не му казвам, ще му кажа!“ и веднага извикала:

— Агънце, отърси се!

Агнето се отърсило и престилката ѝ щяла да се скъса от жълтици. Веднага ги прибрала и си рекла: „Ще видиш ти, Франто, това агне на куковден, да не съм луда да ти го дам!“

Сутринта Франта станал, закусил и казал:

— Доведете ми агнето! Какво ви дължа?

— Нищо, няма нужда от пари — отвърнала кръчмарката и му довела агнето, но не неговото, а друго. Франта го взел и продължил пътя си.

Най-после стигнал в къщи.

— И така, татко, ето ме и мен, свърших си службата. И да видиш каква награда си нося — ей това агне. Като му кажа: „Агънце, отърси се!“, почва да се отърсва и жълтиците валят като дъжд. Вижте, само един път опитах и колко жълтици събрах! — И той изсипал жълтиците на масата.

Като ги преброил, баща му казал:

— Я опитай още един път!

Франта се изправил пред агнето и му извикал:

— Агънце, отърси се!

Но милото агънце не се и помръднало. Франта отново извикал: „Агънце, отърси се!“ — пак нищо. Той извикал и трети, и четвърти път: „Агънце, отърси се!“, но агнето не се отърсвало. Най-после то повдигнало опашка и изтърсило нещо, но какво — не е за казване. Горкият Франта започнал да се тюхка, че кръчмарката го е измамила. Но нали имали цяла торбичка жълтици, баща му казал:

— Е, получил си и агне, и жълтици, все ще ни стигнат за някоя и друга крина жито и ще бъдем добре.

Тъй като Франта бил вече в къщи, вторият син Йоска казал:

— Сега аз ще отида да си търся работа.

Майка му го приготвила, напекла му питки и голям кръгъл козунак, та да може много далече да отиде и дълго да не се връща в къщи. Тръгнал наш Йоска. Ходил и той дълго: един път ще преспи в гората под някой дъб, друг път горе на дъба, да не го разкъсат вълци, докато най-после стигнал и той в оная голяма гора. Като скитал из гората чак до вечерта, помислил си: „Ех, да има сега една стая да се наспя и нещо топло да си похапна!“ Качил се на едно дърво, та да се огледа наоколо, и наистина видял наблизко светлина. Бързо слязъл, повървял малко и се озовал пред къщичката. Потропал на вратата и старата баба дошла да му отвори.

— Добре дошъл, Йосифко — посрещнала го тя.

— А вие откъде ме познавате?

— Как да не те познавам! Идваш да те взема на служба, нали? И много ти се иска да си похапнеш нещо топло.

— Вярно, а откъде знаете?

— Казвам ти, че аз всичко знам. Хайде, влез, ще те взема на служба, ще те взема.

Бабата го нахранила и му постлала. Когато сутринта закусил, тя му казала:

— Нищо друго няма да вършиш при мен, само ще пасеш овцете.

Йоска изкарвал всеки ден овцете на паша, времето минавало бързо — докато разбере и годината изтекла. Една сутрин като станал, бабата му казала:

— Е, цяла година вече работиш при мен. Добре поработи, няма да те задържам повече. Ето ти за награда тая покривка. Като я постелеш на масата и й кажеш: „Покривчице, прости се!“, ще имаш ядене, колкото щеш.

Дотук всичко хубаво. Йоска благодарил на бабата, простил се с нея и тръгнал към къщи. Вървял, вървял, докато стигнал до същата кръчма, където отседнал и брат му.

— Ей, кръчмарко — извикал той, — желая да пренощувам у вас. Ще заплатя, каквото поискате.

— Ще се разберем. А какво ще си поръчате за ядене?

— Нищо. Дори и вие ще се нахраните с мене.

— Как така? — запитала кръчмарката.

— То си е моя работа.

Йоска извадил покривката и рекъл: „Покривчице, простри се!“ и веднага се появила цяла гъска, печена патица и десет други яденета, едно шише вино — всичко, каквото поискал. Наял се, напил се, изтрил си устата с покривката и легнал да спи.

Ала кръчмарката си помислила: „Ще има да вземаш, няма да ти оставя аз тая покривка!“ Щом Йоска легнал и заспал като пън от умора, кръчмарката тихо влязла, измъкнала му покривката изпод възглавницата и му сложила там друга, със същия цвят. Сутринта Йоска станал, облякъл се, пхнал покривката в джоба и продължил пътя си. Едва стигнал у дома и извикал:

— Тате, свърши вече теглото! Франта донесе само жълтици и агне, а аз спечелих една покривка. Като кажа: „Покривчице, простри се!“ и всякакви яденета, кой каквото поиска, се явяват на масата.

Баща му рекъл:

— Дано само не стане същото като с агнето! Кой знае дали ще те слуша! Е, покажи какво можеш да направиш!

Йоска постлал покривката на масата и рекъл:

— Покривчице, простри се!

Но покривката не се и помръднала. Викал ѝ той, въртял се около нея, но тя не се простирала. Франта започнал да се присмива на Йоска:

— Аз донесох поне жълтици и агне, купихме си овце и вече имаме четири агънца, а ти носиш само един парцал.

Най-малкият брат Хонза ги послушал, послушал от пещта, па скочил долу и казал:

— О вие, глупави момчета! На мене ми викате „глупав Хонза“, но сега аз ще отида на служба и тогава ще видите! Мамо, утре заминавам.

— Никъде няма да отиваш! — отвърнала майка му. — Та ти от гумното по-далеч няма и да стигнеш! Знаеш само пътя от печката до земята и от земята до печката, глупчо такъв.

Но Хонза не я слушал и държал на своето. Майка му тогава му опекла баница и Хонза тръгнал на път. Дълго скитал, докато най-последен стигнал до голямата гора. Гледа: и вълци има, и мечки, па се качил на едно дърво да пренощува. Като седял на дървото, видял наблиз

светлина. „Какво ли е това, къщичка ли, що ли? — помислил си Хонза. — Защо тогава да сля на дървото, все ще ме приемат до сутринта!“ Слязъл той от дървото, тръгнал право към светлината и след малко стигнал до къщичката. Потропал на вратата, тя се отворила и го посрещнала старата баба.

— Добре дошъл, Хонзичек, тръгнал си да търсиш работа, нали?

— Затова съм тръгнал, бабо, за това.

— Ако ме слушаш, аз ще те взема за една година на служба.

Дала му да се нахрани, постлала му и като станал сутринта и закусил, старата баба му казала:

— Имам една гора, ти ще я пазиш. Ако някой дойде да краде дърва, ето ти една тояжка — тя е чудотворна. Кажеш ли й: „Туп крадеца по гърбеца!“, тя ще скочи върху човека, когото ти посочиш, и здравата ще го пердаши, докато не й кажеш: „Спри!“

Разбрали се. Хонза пазил ден, пазил два — на третия ден дошъл един байно да сече дърва. Хонза само рекъл: „Туп крадеца по гърбеца!“ и тояжката веднага скочила върху него и така го запердашила, че не го оставила да се опомни. Байното викал, молел, но тояжката още повече го налагала. Когато гърбът му хубаво посинял, Хонза рекъл: „Спри!“ и тояжката веднага скочила в ръката му. После казал на байното:

— Получи си заслуженото! Пък още един път да не си посмял да влезеш в гората, иначе моята тояжка-пердашка ще те пречука.

Байното обещал, че докато е жив, няма да припари в гората, а като се върнал в къщи, разнесъл вестта, че с тоя пазач шега не бива, има такава тояга, която всекиго набива, макар и едно дръвце само да вземе.

Хонза не усетил как минала годината. Една сутрин бабата му казала:

— Ти добре пази, Хонзичек, ни едно дръвце не пропадна, ни една цепеничка. Какво да ти дам за награда?

— Дай ми, бабо, тая тояжка-пердашка и ще бъда доволен.

— Е, вземи си я тогава — рекла бабата и му дала още една торбичка с жълтици. Хонза й благодарил, пригответил се и потеглил към къщи.

По пътя стигнал и той до оная проклета кръчма, където кръчмарката сменила на братята му агнето и покривката, и поискал да пренощува. Кръчмарката го настанила и той рекъл:

— Приберете ми и тоягата! Тя е чудотворна. Като ѝ кажете: „Туп крадеца по гърбеца!“, започва да пердаши, ала не бива да ѝ казвате това!

— А кръчмарката си помислила: „Пак някоя чудесия! Няма да я видиш, момченце, тая тояга!“ Едва дочакала Хонза да заспи и веднага казала на тоягата: „Туп крадеца по гърбеца!“ И понеже нямало друг, тояжката скочила на гърба ѝ и започнала така да я налага, че пушек се вдигало. Кръчмарката се разкрецяла силно и Хонза се събудил. Веднага изтичал и видял как се е разиграла тояжката.

— Аха, мръснице, ти ли си? Значи, ти си взела нашето агне и нашата покривка? Бий, тояжке, продължавай!

Кръчмарката вече мислела, че идва краят на света и молела Хонза да я остави — всичко щяла да върне.

— Тогава донеси агнето и покривката!

Кръчмарката, ще не ще, му ги донесла. Хонза погледнал агнето и извикал:

— Дали е то? Агънце, отърси се! — и веднага се посипали жълтици. А после рекъл на покривката: — Покривчице, прости се! — и веднага се появили толкова яденета и напитки, че дори не могли да се поберат на масата.

Хонза хубаво се нахранил, па рекъл на кръчмарката:

— Това да ти е за урок, друг път да не крадеш.

После взел агнето и покривката и се запътил към къщи. Като пристигнал, извикал братята си и им казал:

— Ех, приятели, големи герои излязохте вие! Ето ти, Франто, твоето агне, помилвай си го!

Франта скочил и извикал:

— Агънце, отърси се! — и агнето веднага изтърсило цял куп жълтици.

— А ето ти на теб, Йоско, твоята покривка, та цял живот да си добре. Но ще ми дадеш половината ядене.

Веднага се събрало цялото семейство, Йоска приготвил масата, постлал покривката и извикал:

— Покривчице, прости се! — и веднага на масата се появили гъски, разни печени меса, наденици, салами и шишета с вино. Наяли се, напили се до насита, па попитали:

— Ами ти, Хонзо, какво донесе от твоята служба?

— Какво ли? Няма да ви кажа. Но като отидем в неделя на забава в кръчмата, дето често се сбиват, ще ви покажа какво съм донесъл.

И така чакали да дойде неделя. Пари имали много, облекли се хубаво и в неделя — право в кръчмата на забава. Всички се чудели как така сиромашията челяд на дърваря изведнаж се решила да излезе от колибата. А Хонза веднага хвърлил на свирачите една жълтица и им извикал:

— Свирете, момчета!

Музикантите никога не били получавали жълтица, та затова сега така засвирили, че всичко се разтърсило. Когато се събрали всички чорбаджийски синове, Хонза хвърлил на музикантите нова жълтица и им наредил:

— Свирете, момчета!

Все така им нареждал и никой друг не можел да ги накара да свирят.

Но чорбаджийските синове не могли да понесат никакви си дървари да се перчат, а те, чифликчиите, да слушат и един от тях блъснал Хонза на хорото.

— Я не ме блъскай! Допреш ли се още един път до мен, ще те науча! — извикал му Хонза.

— Какво! — креснал чорбаджийският син, обърнал се и залепил на Хонза една плесница. Другите само чакали как ще изнесат дърваря от кръчмата. Но като го ударил, Хонза извикал:

— Тъй ли! Тояжке, „Туп крадеца по гърбеца!“

И тояжката запердашила, заскачала от един на друг, та не ги оставяла да се опомнят.

— Изгони ги всички вълн! — извикал Хонза и тя до един ги изгонила.

Едва сега разбрали какво си е донесъл Хонза от службата. Братята останали в кръчмата сами с момичетата, всеки си избрал, която поискал от най-личните, оженил се и живели всички честито чак до смъртта си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.